

Korte mededelingen

Conistra rubiginosa Scopoli en *Cerastis leucographa* (Denis & Schiffermüller) (Lepidoptera: Noctuidae) buiten het bekende verspreidingsgebied waargenomen

Op 3 februari 2004 trof ik overdag in mijn tuin te Dordrecht (Dubbeldam, RD-coördinaat 107,5-422,7) een exemplaar aan van de uil *Conistra rubiginosa* Scopoli (*C. vau punctatum* Esper) (figuur 1). Deze waarneming is opmerkelijk omdat *C. rubiginosa* vooral van Limburg en de oostelijke helft van Noord-Brabant bekend is. Voor 1960 kwam de vlinder ook plaatselijk in Gelderland voor (figuur 2). De voorafgaande dagen was het onstuimig weer met een forse storm vanuit het zuidwesten en met uitzonderlijk hoge temperaturen. Het is denkbaar dat de vlinder met die warme luchtstromen is meegevoerd. Echter, op 10 februari 2004 kon een tweede exemplaar op dezelfde locatie worden verzameld! De mogelijkheid bestaat dus ook dat het om nakomelingen gaat van een in 2003 'verdwaald' vrouwtje. De vliegtijd van *C. rubiginosa* loopt van 19 oktober tot en met 19 april (Lempke 1964). De vindplaats Breda, hemelsbreed het dichtst bij Dordrecht, is afkomstig van een oude waarneming (Ter Haar 1899-1904).

Figuur 1. *Conistra rubiginosa*. Foto: Natuurmuseum Rotterdam
Conistra rubiginosa.

Op 17 maart 2004 verzamelde ik, samen met Dik Visser uit Hendrik Ido Ambacht, met een 250 W menglichtlamp in het griendencolplex langs de Nieuwe Merwede te Dordrecht (Kop van het Land, RD-coördinaat 110-419). Op de lamp verscheen een exemplaar van *Cerastis leucographa* (Denis & Schiffermüller) (figuur 3). Ook deze vlinder hoort voornamelijk thuis in Zuid-Limburg. Twee oude waarnemingen betreffen Doetinchem en Spaubeek, terwijl de soort bij Best, Noord-Brabant, in de jaren 1960-1962 eveneens is vastgesteld (Lempke 1962). De verspreidingskaart vertoont een opvallende gelijkenis met die van *C. rubiginosa* (figuur 4). *Cerastis leucographa* overwintert als pop (Koch 1984). De speculatie van het meegevoerd zijn met luchtstromen speelt hier dus niet! Het lijkt er eerder op dat de soort zijn noordgrens in ons land aan het verleggen is. Dezelfde optie zou voor *C. rubiginosa* kunnen gelden. De tot nu toe bekende vliegtijd loopt van 19 maart tot en met 29 april. Ons exemplaar was dus erg vroeg!

Figuur 2. Verspreiding van *Conistra rubiginosa* in Nederland. Vierkantjes = voor 1960, cirkels = na 1960, rode cirkel = waarneming te Dordrecht.

Distribution of Conistra rubiginosa in The Netherlands. Squares = distribution prior to 1960, circles = after 1960, red circle = observation at Dordrecht.

Naschrift

Recent werd bekend dat *C. leucographa* reeds vanaf 1994 in de Brabantse Biesbosch wordt gevangen door J. Schipperen. De soort wordt daar nu als 'gewoon' beschouwd. Onze waarneming kan dus goed afkomstig zijn van deze populatie: de grienden van de Kop van het Land sluiten aan bij de Biesbosch; het gebied wordt daarvan slechts gescheiden door de Nieuwe Merwede.

Figuur 3. *Cerastis leucographa*. Foto: Natuurmuseum Rotterdam
Cerastis leucographa.

Figuur 4. Verspreiding van *Cerastis leucographa* in Nederland. Vierkantjes = voor 1960, cirkels = na 1960, rode cirkel = waarneming Kop van het Land, Dordrecht.

Distribution of Cerastis leucographa in The Netherlands. Squares = distribution prior to 1960, circles = after 1960, red circle: observation at Kop van het Land, Dordrecht.

Dankwoord

Ik wil André van Loon (EIS-Nederland) graag bedanken voor het produceren van de kaartjes en Kees Moeliker (Natuurmuseum Rotterdam) voor het fotograferen van de vlinders.

Literatuur

- Haar D ter 1899 – 1904. Onze vlinders. Thieme.
 Koch M 1984. Wir bestimmen Schmetterlinge. Neumann-Neudamm.
 Lempke BJ 1962. Catalogus der Nederlandse Macrolepidoptera (negenste supplement). Tijdschrift voor Entomologie 105: 149-231.
 Lempke BJ 1964. Catalogus der Nederlandse Macrolepidoptera (elfde supplement). Tijdschrift voor Entomologie 107: 379-466, pl. 28-33.

Ruud Vis
 Burg. Beelaertspark 106
 3319 AW Dordrecht
 R.Vis@planet.nl

Summary

Observations of *Conistra rubiginosa* Scopoli and *Cerastis leucographa* (Denis & Schiffermüller) (Lepidoptera: Noctuidae) outside the known distribution area

The distributions of *Conistra rubiginosa* and *Cerastis leucographa* in The Netherlands show a remarkable harmony. Both species are concentrated in the province of Limburg and in the southern half of the province of Noord-Brabant. Old observations are known from the province of Gelderland (figures 3-4). Recently two specimens of *C. rubiginosa* and a single specimen of *C. leucographa* were taken at Dordrecht, a place located in the estuarine area of the rivers Waal and Maas. *Conistra rubiginosa* passes the winter as an adult insect but *C. leucographa* hibernates as a pupa. The observation of these species at Dordrecht, Zuid-Holland, could suggest an extension of the distribution area in a northern direction.